

3. Про основи національної безпеки: закон України від 19.06.2003 // Офіційний вісник України. – 2003. – № 29. – С. 38.
4. Кудрявцев В. Н. Объективная сторона преступления / В. Н. Кудрявцев // Советское уголовное право. Общая часть. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1974. – С. 128–143.
5. Стрельцов Є. Л. Суб'єктивна сторона злочину / Є. Л. Стрельцов // Вісник Асоціації кримінального права України. – 2013. – № 1. – С. 161–168.

УДК 343.7:34.05

*КРИБОБОРОДОВ Костянтин*

## **ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА НЕКОРИСЛИВИХ ПОСЯГАНЬ ПРОТИ ВЛАСНОСТІ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ ІНОЗЕМНИХ ДЕРЖАВ**

Кримінальна відповідальність за некорисливі посягання на власність передбачається, як і в національному законодавстві, у законодавстві інших країн, які належать до романо-германської правової системи, а саме: Франції, Японії, Федеративної Республіки Німеччина, Болгарії, Швейцарії та інших.

Кримінальні кодекси іноземних держав у більшості випадків передбачають відповідальність за некорисливі посягання проти власності, але мають свої певні відмінності у видах посягань, ступені їх суспільної небезпеки та в обсязі кримінально-правової охорони власності від протиправних посягань.

Кримінальні кодекси іноземних країн доцільно буде порівняти з вітчизняним законодавством, поділивши кримінально-правові норми, які охороняють суспільні відносини від некорисливих посягань проти власності на три групи:

1. Кримінальна відповідальність за умисне або необережне знищення або пошкодження майна;
2. Кримінальна відповідальність за недобросовісну охорону майна;
3. Кримінальна відповідальність за погрозу знищення майна.

До першої групи належать ті країни, які, крім кримінальної відповідальності за так зване «загальне» знищення або пошкодження майна, встановлюють відповідальність за «спеціальне» знищення або пошкодження майна. Так, наприклад, у Франції такими «спеціальними» об'єктами виступають фасади будинків, транспортні засоби, міське рухоме майно, археологічні знахідки [4]; у Швейцарії – електронні дані [5]; в Японії – офіційні та приватні документи, побудови та судна [6]; в Болгарії – в VII Розділі «Знищення або пошкодження майна» V Глави присвячена лише одна стаття (ст.216), яка не передбачає будь-яких «спеціальних» об'єктів [2]; у ФРН – важливі засоби праці, споруди (мости, дамби, залізні дороги), предмети суспільного значення (пам'ятники, природні пам'ятники, предмети мистецтва) [3].

Кримінальний кодекс України також передбачає відповідальність за знищення або пошкодження «спеціальних» об'єктів. Наприклад: пошкодження шляхів сполучення і транспортних засобів (ст.277 ККУ); нищення, руйнування чи псування пам'яток історії або культури (ст.298 ККУ); умисне та необережне знищення чи пошкодження військового майна (ст.411, 412 ККУ) тощо.

Кримінальний кодекс України, на відміну від вищеперерахованих кодексів іноземних країн, не систематизує дані норми в єдиному розділі VI «Злочини проти власності», а розташовує їх в інших розділах, і це є цілком логічно, оскільки норми в Кримінальному кодексі України систематизуються за родовим об'єктом злочину. Однак, і в цьому правилі є виняток: так, 31 травня 2005 року розділ VI ККУ було доповнено статтею ст.194-1 (умисне пошкодження об'єктів електроенергетики); також розділ доповнився статтею 197-1 (самовільне зайняття земельної ділянки та самовільне будівництво) [1]. Законодавець, доповнюючи розділ цими нормами, керувався не взятим за основу критерієм – систематизація норм в кодексі відповідно до родового об'єкта злочину, а врахував об'єкт некорисливого посягання.

До другої групи належать кодекси, які передбачають кримінальну відповідальність за недобросовісну охорону майна. До цієї групи можна віднести Кримінальний кодекс Болгарії та України. Під недобросовісною охороною майна слід розуміти неналежне та недобросовісне виконання обов'язків щодо охоронюваного майна, що спричинило розкрадання, знищення або пошкодження цього майна.

Кримінальний кодекс Болгарії у розділі VIII «Зловживання довірою» (ч.1 ст.217) містить наступну норму: «Хто усвідомлюючи причинить шкоду майну, яке довірене для управління чи охорони, карається штрафом у вигляді позбавлення волі до трьох років чи штрафом» [2, с. 158].

Тобто, можна зазначити основну особливість ч.1 даної статті, яка полягає у тому, що кримінальна відповідальність настає, якщо особа свідомо завдасть шкоди майну, яке ввірене їй для охорони чи управління. На відміну від Кримінального кодексу Болгарії, Кримінальний кодекс України, виділяє дві окремі статті: корисливе посягання на ввірене майно (ч.1 ст.191 ККУ), та некорисливе посягання (порушення обов'язків щодо охорони майна ст.197 ККУ).

Якщо в КК Болгарії передбачається в даному випадку однакове покарання, як за корисливе посягання, так і некорисливе, Кримінальний кодекс України визначає, що корисливе посягання носить більшу суспільну небезпеку.

До третьої групи слід віднести Кримінальний кодекс Франції та України, так як в обох кодексах, але з певними відмінностями, передбачається кримінальна відповідальність за погрозу знищення майна.

В Кримінальному кодексі Франції виділена Глава II «Знищення, пошкодження та псування майна», яка містить в собі чотири розділи, які класифікують некорисливі посягання проти власності. Так, безпосередньо Розділ III «Погроза знищенням, пошкодженням чи псуванням, та неправдива тривога» містить три статті: в ст. 322-12 вказано: «Погроза знищенням, пошкодженням чи псуванням, небезпечними для людей, карається шістьма місяцями тюремного ув'язнення або штрафом в розмірі п'ятдесят тисяч франків, якщо вона повторюється чи виражена в письмовій, художній чи іншій матеріальній формі»; ст. 322-14 регламентує: «Діяння, яке виражається в повідомленні чи розповсюдженні неправдивої інформації з метою змусити повірити, що знищення, пошкодження чи псування небезпечні для людей, пройдуть в найближчий час чи вже були скоєні» [4, с. 325].

З вищенаведеного слід зробити висновок, що Кримінальний кодекс Франції, на відміну від Кримінального кодексу України, виділяє статті, які визначають кримінальну відповідальність за погрозу знищення майна в окремих розділах та розмежовує погрозу знищення майна від знищення, пошкодження та псування майна. Оскільки погроза знищення майна проявляється більше в посяганні на психічний стан особи; порушує її душевний спокій; спонукає особу до дій, які б вона без погрози знищення ніколи не вчинила (ст. 322-13 Кримінального кодексу Франції).

Виходячи з цього, можна простежити, яку увагу в кодексі приділено кримінальній відповідальності за погрозу знищення майна, яка, є не менш важливою, ніж завдання реальної шкоди майну, оскільки погроза значно впливає на психічний та духовний стан людини, спричинивши розлад якого, можуть виникнути більш шкідливі наслідки.

Доволі незвичайний спосіб вчинення некорисливого злочину проти власності порівняно з Кримінальним кодексом України передбачений в Кримінальному кодексі Швейцарії. Так, в ст. 151 «Зловмисне спричинення шкоди майну» говориться: «Хто без цілі збагачення зловмисно введе когось в оману, шляхом ствердження фактів чи приховання, або зловмисно збільшує його оману і таким чином спонукає особу, яку введено в оману, до поведінки, в результаті якої, особа яка помиляється, наносить шкоду собі чи комусь іншому» [5, с. 180].

В даній кримінально-правовій нормі робиться неабиякий наголос на психологічно-емоційному впливі, який направлений на особу, тим самим змушуючи чи спонукаючи внаслідок неправильного розуміння ситуації, чи навпаки, створення ілюзії існування тої чи іншої ситуації, вчинити певну дію, або навпаки, утриматися від її вчинення, що і є настанням небажаного, шкідливого результату.

Не можна не згадати Кримінальний кодекс Японії, в якому некорисливим посяганням проти власності виділена ціла Глава, яка називається

«Злочини, що полягають в пошкодженні та приховуванні» [6, с. 151]. Однак він, в порівнянні з Кримінальним кодексом України, не передбачає кримінально-правової відповідальності за погрозу пошкодження або знищення майна.

Проаналізувавши Кримінальні кодекси зарубіжних країн романо-германської правової системи та порівнявши їх з Кримінальним кодексом України, можна дійти висновку, що набутий країнами досвід захисту прав громадян від некорисливих посягань є безперечним та досить цінним, його можна переймати в певній частині й українському законодавцеві.

### **Література:**

1. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341 – III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – №25-26. – Ст.131.
2. Уголовный кодекс Республики Болгария / науч. ред. А. И. Лукашова; вступ. ст. Й.И. Айдарова; пер. с болг. Д. В. Милушева. – СПб.: Юрид. центр Пресс, 2001. – С. 291.
3. Уголовный кодекс Федеративной Республики Германии / науч. ред. и вступ. ст. Д. А. Шестакова; пер. с немец. Н. С. Рачковой. – СПб.: Юрид. центр Пресс, 2003 – С. 504.
4. Уголовный кодекс Франции / науч. ред. Л. В. Головки, Н. Е. Крыловой; пер. с франц. Н. Е. Крыловой. – СПб.: Юрид. центр Пресс, 2002. – С. 648.
5. Уголовный кодекс Швейцарии / науч. ред. А. В. Серебренниковой; пер. с немец. А. В. Серебренниковой. – СПб.: Юрид. центр Пресс, 2002. – С. 348.
6. Уголовный кодекс Японии / науч. ред. А. И. Коробеева; пер. с япон. В. Н. Еремина. – СПб.: Юрид. центр Пресс, 2002. – С. 216.

УДК 343.222.2:34.05

*ЛЕТУЧИЙ Микита*

## **ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ОБСТАВИН, ЩО ВИКЛЮЧАЮТЬ ЗЛОЧИННІСТЬ ДІЯННЯ, ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН**

Одним з основних методів, що використовується у науці кримінального права для раціонального дослідження і вдосконалення кримінально-правових норм є порівняльно-правовий метод дослідження. В даному аспекті особливий інтерес викликає процес утворення та закріплення в нормах законодавства зарубіжних країнах однієї з найбільш проблемних складових вітчизняного кримінального права – інституту обставин, що виключають злочинність діяння. Саме порівняння норм, що регулюють даний інститут в різних країнах світу з вітчизняним законодавством, надасть можливість скористатися досвідом більш розвинутих правових систем для покращення власного кримінального законодавства.

Питання щодо здійснення та дослідження порівняльного аналізу обставин, що виключають злочинність діяння за законодавством захід-